

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἐτεῆ δὲ οὐδὲν οἶδμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀληθείη.
 (Τίποτε δὲν γνωρίζουμε σωστά· κρυμμέν' ἡ ἀλήθεια!)
 Δημόκριτος

Ἀλήθεια, δίψα τῶν σοφῶν παντοτεινή, γιὰ σένα
 Τὰ πλῆθη δὲν ταράζονται καὶ ζοῦνε ξεγνοιασμένα
 Καὶ λίγοι βγάδουν μιὰ φωνὴ λαχτάρας: — Φανερώσου,
 Ἀνέβα ἀπὸ τὰ Τάρταρα, κατέβα ἀπὸ τ' ἀστέρια,
 Ἀλήθεια, ιδέες! γονατιστοὶ σοῦ ἀπλούνουμε τὰ χέρια,
 Δὲν ἔχουμ' ἄλλον πιὸ βαθύ καυμὸν ἀπ' τὸν καυμὸ σου.

Μᾶς φαίνεται πῶς ἄλλοτε σὲ ξεχασμένη χώρα
 Καθάρια σ' ἀντικρούζαμε, σ' ἐγγίζαμε, καὶ τώρα
 Γιὰ σὲ γυρνῶντας ψάχνουμε ἔς τοῦ κόσμου τὸ σκοτάδι
 Παρόμοια μὲ τὴ Δήμητρα, τὴ θεϊκὴ μητέρα,
 Ποῦ μαυροφόρα ἔτρεχ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ νύχτα καὶ μέρα
 Κ' ἐγύρευε τὴν κόρη τῆς κλεμμένη ἀπὸ τὸν Ἄδην.

Καὶ πάντα ἐλπίζουμε ἔς ἐσὲ πῶς θὰ μᾶς βγάλη ὁ δρόμος·
 Καυμὰ φορὰ μᾶς ἔρχεται πῶς εἶσ' ἐμπρός μας. Ὅμοιος
 Ὅλα τὰ μάτια κι' ἂν θωροῦν, ὅλα δὲν βλέπουν ἴσα·
 Καὶ τόσον εἶσαι ἀχνόπλαστη, τέτοια σὲ κρύβει σκέπη,
 Ὅπου θαμπώνεται κανεὶς καὶ βλέπει καὶ δὲν βλέπει
 Ἐστὸ πρόσωπό σου τ' ἄγγιχτο τὴν ἐμμορφιὰ περισσῆ.

Ἐσὺ δὲν εἶσαι τ' ἄγαλμα ποῦ τοῦ τεχνίτ' ἡ χάρι
 Τὸ σκάλισε χεροπιαστὸ σὲ παριανὸ λιθάρι,
 Κάλλιο εἶσ' ἐσὺ τὸ σύννεφο ποῦ τὸ κυττάει τὸ μάτι
 Ἐστοῦ ἡλίου τὸ βασίλειμα χίλιας θωριαὶς ν' ἀλλάζῃ,
 Κ' εἶν' ἀπὸ ρόδο, μάλαγμα καὶ γιοῦλι καὶ τοπάζι,
 Κ' εἶν' ἄγγελος καὶ δράκοντας καὶ δέντρο καὶ παλάτι.

Ὅ,τι κι' ἂν εἶσαι, ὁ πόνος σου μᾶς καίει καὶ μᾶς παιδεύει...
 Μὴν εἶσαι τ' ἄστρο τ' ἄφταστο ποῦ ἀκόμα ταξιδεύει
 Κ' ἀκόμα δὲν κατέβηκεν ἐδῶ ἔς τὴ γῆ τὸ φῶς του;
 Ὁ μαῦρος ἄνθρωπος τρελλά, χωρὶς νὰ σὲ γνωρίζῃ,
 Σὲ θέλει, καὶ μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια σ' ἀντικρούζει
 Κι' ὅμοια σὲ πλάττει μὲ τὸ νοῦ κι' ὅμοια σὲ φέρνει ἐμπρός του.

Ὁ Ἀρχιμύδης σὲ ζητᾷ ἔς τοὺς κύκλους του, ὁ Σωκράτης
 Ἐσ' ἀκούει σὲ μιὰ κρυφὴ φωνή, σὲ βρίσκει ὁ Σπαρτιάτης
 Ὅταν χυμᾷ ἔς τὸν πόλεμο καὶ στέκη καὶ πεθαίνει·
 Σὲ βλέπει ὁ γέρος θλιβερὰ ἔς τοῦ μηνύματος τὰ σκότῃ
 Καὶ ἔς τὴν ἀφρόντιστῃ ζωὴ καὶ ἔς τὴν ἀγάπῃ ἢ νιότη
 Κι' ὁ δίκαιος εἰς τὴν ἀρετὴ ποῦ ζῆ συχνὰ κρυμμένη.

Ἀλήθεια, δίψα τῶν σοφῶν, ὄνειρευτὴ παρθένα.
 Ὅπου ποτὲ οἱ στενούμαλοι δὲν λαχταροῦν γιὰ σένα,
 Κι' ὄνειρ' ἂν ἔχουν, δὲν θωροῦν ἐσένα ἔς τὰ ὄνειρά τους,
 Γιὰ μένα εἶσαι ἡ Ἐμμορφιά! καὶ μόνη αὐτὴ ποῦ νοιώθω
 Καὶ μόνη αὐτὴ ποῦ κυνηγῶ μ' ἕναν αἰώνιο πόθο
 Σὲ στίχους αἰθερόπλαστους, νοῦ καὶ καρδιὰ γεμάτους!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΣ

Τὴν ἤκουσα ἀπὸ στόμα γεροντικῶν τὴν ἱστορίαν αὐτὴν καὶ τοῦ γέροντος τὰ χεῖλη εἶναι πιστὰ μὲ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς ἐκλιπούσης νεότητος, ἀνάμνησιν εὐχάριστον, ἠδίνουσαν τὴν ψυχὴν ἐν τῷ γήρατι. Ἠγάπησα πάντοτε τῶν γερόντων τὴν συνκιναστροφὴν. Εὐρίσκω εἰς αὐτὴν ἰδίον τι θέληματρον. Νομίζω ὅτι ὁμοιάζει παλαιὸν βιβλίον, εἰς τὰς σελίδας τοῦ ὁποίου κρύπτονται χίλια πράγματα. Τὸν χειμῶνα, ὅτε ἡ ἡμέρα μᾶς φεύγει ταχεῖα ὡσεὶ ἀνυπόμονος νὰ γνωρίσῃ νέους κόσμους εἰς τὰ σκότῃ, τὰ ὅποια φωτίζει, καὶ τὸ ψῦχος καθιστᾷ ἔτι προσφιλεστέραν τὴν ἐν τῷ οἴκῳ διαμονήν, ἔχει τι τῶν εὐχάριστον ἢ φυλλομέτρησης τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς τοῦ γέροντος.

Μοὶ εἶχε προξενήσει τῶν εὐχάριστον ἐντύπωσιν ἡ ἱστορία αὐτή. Ὅτε ἐπέστρεψα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, τὴν ἰδίαν νύκτα τῆς ἀρηγήσεως, εἶδον ὡσεὶ δευτέραν ἀπόλαυσιν νὰ τὴν γράψω. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι πιστή. Δὲν ἔχω λησμονήσει τίποτε. Ἦτο εἰσέτι ζωηρὰ ἐξωγραφημένη ἐν τῇ διανοίᾳ μου. Ἀκόμη καὶ αἱ ἐλάχισται παρατηρήσεις τοῦ ἀγαπητοῦ μου κ. Ἰωάννου εὐρίσκονται ἐδῶ γεγραμμένα. Τὸν ἐπισκεπτόμην συχνά. Ἐνθυμοῦμαι, ἤμεθα ὅλοι συναγμένοι γύρω τῆς τραπέζης. Ἐγὼ ἐκαθήμην πλησίον του.

Ἐφερον τότε τυχαίως τὸ βλέμμα ἐπὶ εἰκόνας ἀνηρητημένης ἄνωθεν τοῦ ἀνακλίντρος. Πρώτην φορὰν τὴν ἔβλεπον. Ἦτο μετρίου μεγέθους καὶ περιεβάλλετο ὑπὸ εὐρέος χρυσοῦ πλαισίου. Νεαρὰ μήτηρ, εἰκοσιτετραετής μόλις, μὲ ἀνεωγμένον τὸ στήθος, ἀναπάλλον ἐν μέσῳ τῶν πτυγῶν λεπτοτάτου ἱφάσματος, καὶ τὸ μικρόν τῆς θυγάτριον θηλάζον καὶ τὸ μόλις διετὲς μειράκιον ἡμίγυμνον, μὲ μίαν μόνην περικνημιδα εἰς τὸν δεξιὸν πόδα, καταλείπον ἴσως τὴν μικρὰν του κλίνην καὶ τρέχον πρὸς τὴν μητέρα ὡς εὐρη εἰς τὰ χεῖλη τῆς τὴν ἀνεξάντλητον χαράν. Ἰδοὺ ὅλη ἡ εἰκὼν. Εἶχε τι τῶν ὠραίων, τῶν γλυκῶν καὶ ἐπαγωγῶν καὶ συμπαθῆς τὸ μικρὸν αὐτὸ σύμπλεγμα καὶ ἐχέετο τῶν χαρμονῶν καὶ ἡδονῆ ἀφατος εἰς τὸ πρόσωπον τῆς εὐτυχῆς μητρός!

Ἐπὶ τὸν φωταυγῆ οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς ἡ εἰκὼν αὐτὴ ἦτο οἰονεὶ ἢ ἐν τῷ κόσμῳ ὑψίστη εὐδαιμονία.

— Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τὴν παρατηρήσω τῶν καιρῶν; Θὰ εἶναι ἴσως νέα, ἀνεκράζα μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ηγειρόμην ὅπως τὴν θαυμάσω ἐκ τοῦ πλησίον. Ὅλοι μ' ἐμιμήθησαν. Ἐπῆρχε τῶν ἐκφρασις καὶ ζωὴ εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην, ὥστε ἐμένομεν ἀτενίζοντες αὐτὴν σιωπηλοὶ μετ' ἀπολαύσεως.

— Ὁραία! Λαμπρά! Ἀμύμητος! Καὶ καθεὶς προσεπάθει νὰ εἶρη νέον καὶ ἐκφραστικώτερον ἐπίθετον.

— Ὡ ναί, ὠραία, εἶπεν ὁ κ. Ἰωάννης. Ὁραία ὡς ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχου, ὅστις τὴν ἐξωγράφησε. Τὴν ἔχω πρὸ πολλοῦ καὶ τὴν ἐφύλαττον πάντοτε ἐν τῷ μικρῷ μου σπουδαστηρίῳ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Ἦτορα, τὸν χειμῶνα, διέρχομαι τὸν περισσώτερον καιρὸν ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιον, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἔχω πάντοτε πλησίον μου. Δὲν θέλω νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ. Εἶναι ἀνάμνησις μιᾶς τῶν ὠραιότερων ἡμερῶν τῆς ζωῆς μου. Μὲ καθιστᾷ διττῶς εὐτυχῆ· διότι μοὶ ὑπενθυμίζει τὴν φιλίαν ἐνὸς καλλιτέχου καὶ μίαν ἀγαθὴν πράξιν, ἧς ἐγένετο αὐτὴ μόνη αἰτία.

— Ἀλλὰ τίνας εἶναι τὸ ἔργον; Πῶς ὀνομάζεται ὁ τεχνίτης; Ἠρωτήσαμεν ὅλοι ὁμοῦ.

— Ἦτο ξένος ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖα μικρὰ πόλις ἢ χωρίον τῆς Στερεᾶς ἦτο πατρίς του. Εἶχε τελειώσει ἐδῶ τὸ Γυμνάσιον ἀγνωστος, ἄνευ φίλων σχεδὸν καὶ καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν χρόνον ἠγάπησε πολὺ τὴν ὠραίαν μᾶς πόλιν. Ἐπὶ τὸν γλυκῶν οὐρανῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς θείας ἑλληνικῆς τέχνης ἡ ψυχὴ του ἔπτατο εἰς ὀρίζοντα εἰρήν καὶ τὴν ἐκφρασίαν τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης του ψυχῆς εἶδον ἐν τῇ ζωγραφικῇ. Ἀλλ' ἀπέθανε νέος, πολὺ νέος, μόλις τοιακονταετής, χωρὶς νὰ προσθάσῃ ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του. Ἐὰν ἔξη θὰ ἐπληροῦτο δόξης αἰωνίου.

Ἦκούμεν ὅλοι μετὰ προσοχῆς. Ὁ γέρον ἀφιέμενος εἰς τὸν βῶν τῶν ἀναμνήσεων του ἐξηκολούθησεν.